

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2020

Ljubljana, marec 2020

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2020

Izdajatelj: UMAR, Ljubljana, Gregorčičeva 27

Odgovarja: mag. Marijana Bednaš, direktorica

Glavna urednica: dr. Tanja Kosi Antolič

Pri pripravi napovedi so sodelovali (po abecednem vrstnem redu):

mag. Barbara Bratuž Ferk, Urška Brodar, Lejla Fajič, mag. Marjan Hafner, mag. Matevž Hribernik, Katarina Ivas, MSc, Mojca Koprivnikar Šušteršič, mag. Mateja Kovač, mag. Janez Kušar, Andrej Kuštrin, mag., Urška Lušina, mag., dr. Jože Markič, mag. Tina Nenadič, Mitja Perko, mag., Jure Povšnar, Denis Rogan, Dragica Šuc, Msc, dr. Tina Šušteršič Golob, Branka Tavčar, mag. Ana Vidrih

Uredniški odbor: mag. Marijana Bednaš, Lejla Fajič, dr. Alenka Kajzer, mag. Rotija Kmet Zupančič, mag. Janez Kušar

Oblikovanje, izdelava grafikonov, statistična priloga: Bibijana Cirman Naglič, Mojca Bizjak

Ljubljana, marec 2020

Kazalo

Povzetek	4
Izhodišča Pomladanske napovedi gospodarskih gibanj 2020	6
Napoved gospodarskih gibanj v Sloveniji	8
Bruto domači proizvod.....	8
Zaposlenost in brezposelnost.....	10
Plače	12
Inflacija	13
Tveganja glede uresničitve napovedi	15
Analiza: Gibanja v avtomobilski industriji in vplivi na slovensko gospodarstvo	16

Povzetek

Pomladanska napoved je bila pripravljena v času širitve koronavirusa v številnih državah in potrditve prvih primerov okužb v Sloveniji; ekonomske posledice virusa je zaradi negotovosti glede širitve in odzivov različnih strani zaenkrat zelo težko predvideti. Razmere se spreminjajo iz dneva v dan. Poleg negotovosti in nepredvidljivosti glede (obsega) širjenja ter časa trajanja epidemije, v času priprave napovedi tudi še ni znano, s kakšnimi ukrepi se bodo v posameznih fazah odzvali gospodarstvo in različne ekonomske politike, tudi na ravni EU. V osrednjem scenariju napovedi zaradi številnih neznank izhajamo iz predpostavke, da bo širitev koronavirusa na Kitajskem in v evropskih državah v prvi polovici letošnjega leta dosegla vrh, v drugi polovici leta pa bo prišlo do postopne stabilizacije. Podobno omejujoče predpostavke sta sprejeli tudi EK in OECD v svojih zadnjih napovedih, ob upoštevanju katerih smo oblikovali predpostavke glede gospodarske rasti v glavnih trgovinskih partnericah. Za letos je tako predpostavljena upočasnitev gospodarske rasti v evrskem območju (z 1,2 % na 0,8 %), za prihodnji dve leti pa njeno okrevanje (na 1,2 % in 1,3 %).

V primeru postopne omejitve in zajezitve širjenja koronavirusa v drugi polovici leta se bo gospodarska rast letos upočasnila na 1,5 %, v prihodnjih dveh letih pa bo nekoliko višja (2,2 %). Upočasnitev rasti realnega BDP tretje leto zapored bo letos predvsem posledica nižje gospodarske rasti v trgovinskih partnericah in izrazitejše negotovosti. Oboje bo vsaj delno odraz širitve koronavirusa oz. predvsem zaščitnih ukrepov. Ob predpostavljani omejitvi in zajezitvi širjenja virusa doma in v svetu se bosta rasti izvoza in uvoza letos približno prepolovili, (poslovne) investicije pa bodo ob številnih negotovostih malo nižje kot lani. Pod predpostavko postopne stabilizacije razmer v drugi polovici letošnjega leta bo gospodarska rast v letih 2021 in 2022 nekoliko višja kot letos. Zaradi višje rasti tujega povpraševanja v prihodnjem letu pri rasti izvoza in uvoza pričakujemo rahel odboj, investicije pa se bodo ob zmanjšanju negotovosti spet povečevale. K rasti BDP bosta v obdobju 2020–2022 še naprej prispevali zasebna in državna potrošnja. Potrošnja gospodinjstev sicer predvidoma vse manj, saj se bo rast zaposlenosti in plač glede na lani in s tem rast razpoložljivega dohodka gospodinjstev upočasnila. Prispevek menjave s tujino k rasti BDP se bo postopno znižal in bo ob koncu obdobja napovedi nevtralen. Presežek na tekočem računu bo ostal visok (malo nad 6 %).

Rast zaposlenosti se bo v osnovnem scenariju v obdobju 2020–2022 umirjala, nekoliko nižja kot lani bo tudi rast plač. Ob predpostavki stabilizacije razmer v Evropi in doma v drugi polovici letošnjega leta se bo zaposlenost še naprej povečevala, vendar bo rast postopno nižja. To bo posledica nižje rasti gospodarske aktivnosti kot v preteklih letih, vse bolj pa tudi upadanja števila domačega prebivalstva v starosti 20 do 64 let. Pomanjkanje delovne sile bosta delno blažila pozitivni neto selitveni priliv in nadaljnja rast stopnje aktivnosti na trgu dela. Število brezposelnih, ki je bilo že lani blizu predkriznega dna, se bo še naprej zmanjševalo, a vse počasneje. Rast povprečne plače bo v obdobju 2020–2022 nekoliko nižja kot lani, kar bo posledica nižje rasti gospodarske aktivnosti. Poleg omejene ponudbe dela jo bodo podpirale tudi zakonodajne spremembe na področju minimalne plače in sprejeti dogovori s sindikati javnega sektorja.

Inflacija bo letos (1,7 %) podobna kot v zadnjih dveh letih, v obdobju 2021–2022 pa nekoliko višja. Nadaljevala se bo rast cen storitev in hrane, k inflaciji pa bo postopno več prispevala še vedno skromna rast cen neenergetskega blaga. Ker bodo cene energentov (glede na tržna pričakovanja v času priprave napovedi) letos nekoliko nižje kot lani, se nadaljnja krepitev osnovne inflacije letos ne bo odrazila v opazno višji skupni inflaciji. Ta se bo predvidoma zmerno povečala šele v prihodnjem letu (na 2,2 %), ko ne pričakujemo negativnega prispevka cen energentov.

Ob dlje trajajoči epidemiji koronavirusa v Sloveniji in drugih državah EU ter odsotnosti stabilizacije razmer v drugi polovici letošnjega leta, bo gospodarska rast letos in tudi v letu 2021 nižja od napovedi; dodatno bi k temu prispevala uresničitev katerega od ostalih tveganj. Tveganje za nižjo gospodarsko rast predstavljajo vsaj še: (i) morebitni novi protekcionistični ukrepi ZDA, ki bi lahko bili usmerjeni (tudi) v zvišanje carin na uvoz avtomobilov in avtomobilskih delov v ZDA, (ii) povečanje uvoza Kitajske iz ZDA na račun zmanjšanja uvoza iz drugih partneric, (iii) opazno povečanje gospodarskih ovir med EU in Združenim kraljestvom z letom 2021, ko poteče prehodno obdobje z nespremenjenimi pogoji gospodarskega sodelovanja, ter (iv) podnebne spremembe in z njimi povezani okoljski ukrepi, ki bi na krajši rok lahko ovirali rast v posameznih dejavnostih.

Razmere v gospodarstvu pri nas in v svetu spremljamo in po potrebi bomo pripravili posodobljeno napoved.

/// Napoved glavnih makroekonomskih agregatov Slovenije

	2019	Pomladanska napoved (marec 2020)		
		2020	2021	2022
BRUTO DOMAČI PROIZVOD				
BDP, realna rast v %	2,4	1,5	2,2	2,2
BDP, nominalna rast v %	4,9	3,7	4,3	4,2
BDP, v mrd EUR, tekoče cene	48,0	49,8	51,9	54,1
Izvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	4,4	2,4	4,2	4,1
Uvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	4,2	2,3	4,3	4,6
Saldo menjave s tujino (prispevek k rasti v o.t.)	0,5	0,3	0,3	0,0
Zasebna potrošnja, realna rast v %	2,7	2,0	1,7	1,7
Državna potrošnja, realna rast v %	1,6	1,6	1,3	1,2
Bruto investicije v osnovna sredstva, realna rast v %	3,2	-1,0	4,0	6,0
Spremembe zalog in vrednostni predmeti (prispevek k rasti v o.t.)	-0,4	0,0	0,0	0,0
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST				
Zaposlenost, statistika nacionalnih računov, rast v %	2,4	1,1	0,7	0,5
Št. registriranih brezposelnih, povprečje leta, v tisoč	74,2	72,0	70,1	67,4
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	7,7	7,4	7,1	6,8
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili v %	4,5	4,2	4,0	3,8
Bruto plače na zaposlenega, nominalna rast v %	4,3	3,8	3,7	4,0
Bruto plače na zaposlenega, realna rast v %	2,7	2,1	1,5	1,9
- zasebni sektor	2,2	2,3	1,3	1,9
- javni sektor	3,7	1,9	1,7	1,9
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega), realna rast v %	0,1	0,4	1,5	1,7
PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA				
SALDO tekočega računa plačilne bilance v mrd EUR	3,2	3,4	3,5	3,4
- v primerjavi z BDP v %	6,6	6,8	6,8	6,3
CENE IN EFEKTIVNI TEČAJ				
Inflacija (dec./dec.), v %	1,9	2,0	2,2	2,0
Inflacija (povprečje leta), v %	1,6	1,7	2,2	2,0
Realni efektivni tečaj – deflator stroški dela na enoto proizvoda	1,2	1,2	0,1	0,3
PREDPOSTAVKE				
Tuje povpraševanje (uvoz trgovinskih partneric), realna rast v %	2,6	2,1	3,0	3,1
BDP v evrskem območju, realna rast v %	1,2	0,8	1,2	1,3
Cena nafte Brent v USD / sodček	64,3	55,8	55,0	55,1
Cene neenergetskih surovin v USD, rast	-3,6	3,2	2,5	2,4
Razmerje USD za 1 EUR	1,120	1,098	1,097	1,097

Vir: Leto 2019 SURS, BS, ECB, EIA, 2020–2022 napoved UMAR.

Pri pripravi Pomladanske napovedi so bili upoštevani statistični podatki, informacije in sprejeti ukrepi, znani do 5. marca 2020.

1. Izhodišča Pomladanske napovedi gospodarskih gibanj 2020

Izbruh in širitev koronavirusa sta zadušila prve znake stabilizacije rasti svetovnega gospodarstva, ki se bo letos nadalje upočasnila. Svetovna gospodarska rast bo letos predvsem zaradi izbruha koronavirusa in ukrepov za omejitev njegove širitve nižja kot lani; v kolikšni meri se bo to odrazilo v posameznih državah in panogah je zaradi nepredvidljivosti glede širjenja in časa trajanja epidemije težko predvideti. Vrednosti kazalnikov razpoloženja, ki so konec lanskega leta pričeli kazati znake stabilizacije v svetovnem gospodarstvu, so se po izbruhu koronavirusa na Kitajskem in širjenju v številne druge države (v Evropi predvsem v Italijo) izrazito znižale. Obeti za svetovno gospodarstvo so se ob oslabiljeni svetovni trgovini in industrijski proizvodnji po izbruhu epidemije opazneje poslabšali. Zaradi širitve koronavirusa in ukrepov za njeno zajezitev so motene ali prekinjene nekatere dobave blaga iz Kitajske, kar ob veliki vpetosti tega gospodarstva v globalne verige vrednosti vpliva na številne proizvajalce po svetu. Kitajsko gospodarstvo namreč predstavlja okoli 17 % svetovnega BDP in je največji izvoznik izdelkov za vmesno porabo ter pomemben uvoznik številnih surovin. Poleg industrije koronavirus občutno negativno vpliva tudi na turizem ter na prometno in logistično dejavnost. OECD je v osnovnem scenariju marčevske vmesne napovedi predvidel, da bo svetovna gospodarska rast letos 2,4 %, kar je za 0,5 o. t. manj kot lani in kot je bilo napovedano novembra, torej pred izbruhom virusa. Napovedi mednarodnih institucij pa so lahko že ob objavi neaktualne, saj se podatki o številu okužb po državah dnevno spreminjajo. To kaže na izjemno visoko negotovost ocenjevanja posledic koronavirusa, na kar v odzivih opozarjajo tudi druge mednarodne institucije.¹

Pri pomladanski napovedi smo upoštevali zadnje napovedi mednarodnih institucij za naše trgovinske partnerice, ki upoštevajo nekatere učinke koronavirusa na kitajsko in predvsem posredno tudi ostala gospodarstva ter za letos predvidevajo upočasnitev gospodarske rasti v evrskem območju.

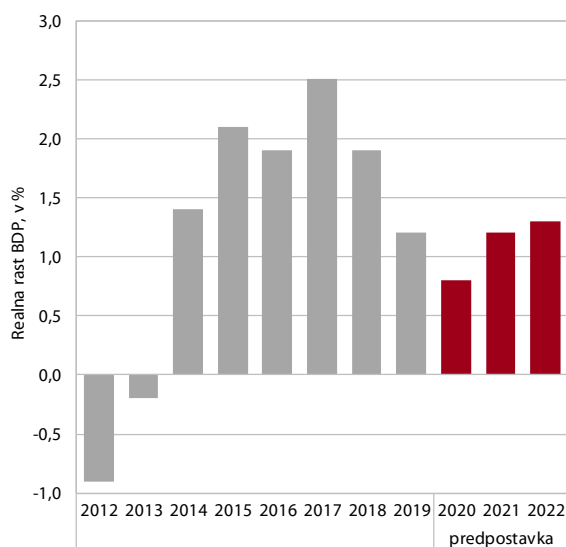
Gospodarska rast evrskega območja se je opazneje upočasnila že v lanskem zadnjem četrtletju; aktivnost bo ostala šibka tudi v prvem četrtletju letos zaradi razmer v svetovnem gospodarstvu ter precejšnjih negotovosti glede širjenja koronavirusa in zunanjetrgovinskih odnosov. Znižujejo se predvsem izvoz ter industrijska in naložbena aktivnost, kar bo, kljub relativno robustni zasebni potrošnji ob še vedno ugodnih razmerah na trgu dela, vplivalo na skromnejšo letošnjo rast BDP v evrskem območju. Ob upoštevanju zadnjih napovedi OECD in EK za letos predpostavljamo 0,8-odstotno rast BDP v evrskem območju (t. j. 0,4 o. t. manj kot lani), za prihodnje leto pa okrepitev rasti na 1,2 %. Na pomembnejših izvoznih trgih izven evrskega območja naj bi se letošnja gospodarska rast upočasnila, a ostala relativno robustna. Letošnja rast BDP v Rusiji naj bi ostala skromna predvsem zaradi nižjih cen nafte in nižjega kitajskega povpraševanja po surovinah. Predpostavke glede gospodarske rasti v večini najpomembnejših trgovinskih partneric so za celotno obdobje napovedi, zlasti pa letos, nižje kot pri jesenski napovedi, hkrati so izpostavljene precejšnjim tveganjem nižje realizacije. Gospodarsko rast trgovinskih partneric bi lahko poleg nadaljnje širitve koronavirusa ogrozili vsaj še novi protekcionistični ukrepi ZDA, povečanje uvoza Kitajske iz ZDA na račun zmanjšanja uvoza iz drugih partneric ter opazno povečanje gospodarskih ovir med EU z Združenim kraljestvom z letom 2021, ko poteče prehodno obdobje z nespremenjenimi pogoji sodelovanja (več o tveganjih v poglavju 3).

¹ Direktorica Mednarodnega denarnega sklada Kristalina Georgieva je 4. marca 2020 poudarila, da se bo zaradi širjenja koronavirusa svetovna gospodarska rast upočasnila in bo nižja od lanske, kakšna bo upočasnitev in kakšen bo vpliv koronavirusa na gospodarska gibanja pa je še težko predvideti. Podobno je evropski komisar Paolo Gentiloni v začetku marca opozoril, da je zaradi veliko neznank še prezgodaj, da bi lahko ocenili vpliv koronavirusa na gospodarsko aktivnost, da pa se pričakovanja o hitrem okrevanju (gospodarskih povezav in aktivnosti), ki so del predpostavk zimske napovedi Evropske komisije (februar 2020), lahko izkažejo za preoptimistična.

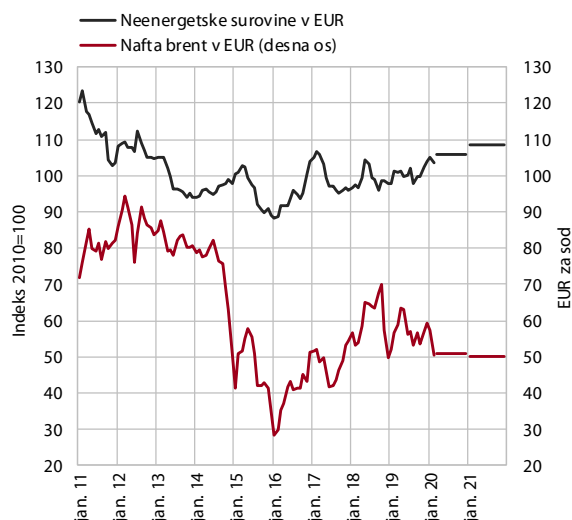
Tabela 1: Predpostavke napovedi glede gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah

Realne stopnje rasti BDP, v %	2019	2020		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
EU	1,5	1,2	1,0	1,3	1,4	1,5
Evrsko območje	1,2	1,1	0,8	1,2	1,2	1,3
Nemčija	0,6	1,1	0,7	1,2	1,0	1,2
Italija	0,3	0,5	0,0	0,6	0,5	0,7
Avstrija	1,6	1,5	1,1	1,5	1,3	1,4
Francija	1,3	1,2	0,9	1,3	1,3	1,3
Hrvaška	2,9	2,6	2,3	2,5	2,3	2,2
Rusija	1,0	1,9	1,2	1,8	1,3	1,5

Vir: za leto 2019 Eurostat; OECD Interim Economic Outlook, marec 2020, Consensus Forecasts (za Hrvaško); za ostala leta Consensus Forecasts, februar 2020; Eastern Consensus Forecasts, februar 2020; EC Winter Forecast, februar 2020; Focus Economics, marec 2020; IMF World Economic Outlook, januar 2020; ocena UMAR.

Slika 1: Bruto domači proizvod v evrskem območju

Vir: Eurostat; predpostavka UMAR.

Slika 2: Cene nafte in neenergetskih surovin

Vir: ECB, EIA, preračun UMAR. Opomba: s črto prikazano letno povprečje z upoštevanjem predpostavke napovedi.

V napovedi smo upoštevali tehnično predpostavko za ceno nafte, ki naj bi se skladno s tržnimi pričakovanju letos znižala, v prihodnjih dveh letih pa ostala razmeroma stabilna, ter zmerne rasti evrskih cen neenergetskih surovin.² Na podlagi realizacije v začetku leta in cen na terminskih trgih smo za leto 2020 upoštevali tehnično predpostavko za povprečno ceno soda nafte Brent v višini 55,8 USD/sod, kar glede na predhodno leto pomeni opazen upad (za 13,3 %). Tudi evrske cene nafte bodo precej nižje (za 11,7 %), upoštevajoč tehnično predpostavko tečaja evra do dolarja.³ Tehnična predpostavka dolarskih cen neenergetskih surovin za letos pomeni 3,2-odstotno povišanje, za naslednji leti pa okrog 2,5-odstotno. V evrskih cenah bo povišanje nekoliko izrazitejše.

² Predpostavka cene nafte je narejena na podlagi povprečnih vrednosti terminskih pogodb in vrednosti tečaja USD/EUR med 1. in 13. februarjem 2020. Predpostavka cen neenergetskih surovin je narejena na podlagi podatkov ECB in njihovih ocen, ki so bile razpoložljive do 13. februarja 2020.

³ Predpostavljena vrednost tečaja USD/EUR za obdobje po 13. 2. je enaka povprečnemu tečaju med 1. in 13. februarjem 2020.

Tabela 2: Predpostavke cene nafte, neenergetskih surovin in tečaja USD/EUR

	2019	2020		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
Cene nafte, brent, v USD	64,3	57,4	55,8	56,5	55,0	55,1
Cene nafte, brent, v EUR	57,5	51,5	50,8	50,7	50,2	50,2
Cene neenergetskih surovin, v USD, rast*	-3,6	2,1	3,2	1,5	2,5	2,4
Tečaj USD/EUR	1,120	1,115	1,098	1,115	1,097	1,097

Vir: EIA, IMF, ECB, ocena UMAR. Opomba: predpostavke so narejene na podlagi povprečnih vrednosti med 1. in 13. februarjem 2020.
*Struktura uvoza evrskega območja.

2. Napoved gospodarskih gibanj v Sloveniji

2.1. Bruto domači proizvod

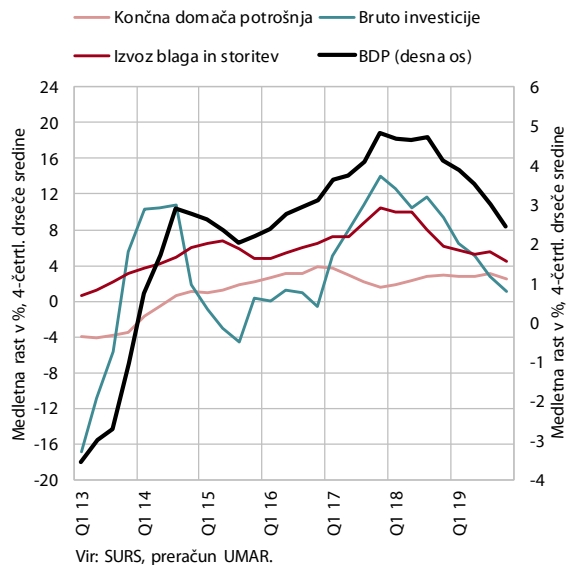
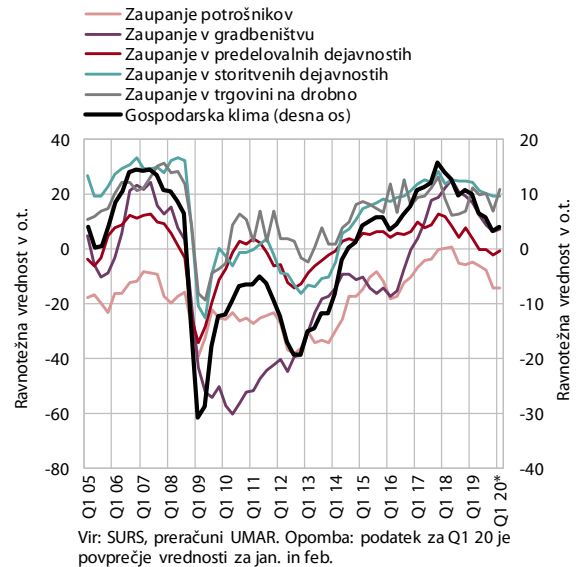
Realni BDP se je lani še naprej povečeval, njegova 2,4-odstotna rast pa je bila ob upočasnitvi rasti izvoza in investicij, ki sta se v zadnjem četrletju celo zmanjšala, opazno nižja kot v predhodnih dveh letih (4,8 % in 4,1 %). K rasti je še naprej prispevalo stabilno povečevanje potrošnje gospodinjstev, ki sta ga podpirala še vedno razmeroma visoka rast zaposlenosti ter rast plač in socialnih transferjev. Rast izvoza se je v razmerah zelo šibke rasti globalne trgovine in pojemajoče rasti BDP trgovinskih partneric upočasnila. To je skupaj s precejšnjo negotovostjo v mednarodnem okolju (glede zunanjetrgovinskih odnosov in gospodarskih obetov) vplivalo na močno upočasnitev rasti investicij v opremo in stroje; rast je bila nižja kot leto prej tudi pri gradbenih investicijah. Upočasnitev rasti izvoza in industrijske proizvodnje se je proti koncu leta pričela izraziteje prelivati v storitveni sektor. Skladno s temi gibanji se je lani upočasnila tudi rast uvoza, tako da je bil prispevek salda menjave s tujino k rasti BDP pozitiven (0,5 o. t.). Lanska rast BDP je bila nižja od dolgoletnega povprečja (2,7 %⁴) in od naše jesenske napovedi (2,8 %), pri kateri smo izpostavili precejšnja tveganja nižje realizacije. To je posledica: (i) nižje rasti investicij, vključno z gradbenimi, ki so se v zadnjem četrletju zmanjšale navkljub več razmeroma ugodnim gradbenim statistikam; (ii) nižje rasti zasebne potrošnje, ki je bila z zadnjo objavo za prehodno leto revidirana navzdol⁵, kar je spremenilo izhodišče za leto 2019, in se je proti koncu leta upočasnila bolj, kot smo pričakovali; (iii) večja upočasnitev svetovne mednarodne trgovine, kot so jo predvidele takrat aktualne napovedi mednarodnih institucij⁶, in s tem nižja rast izvozno usmerjenega sektorja⁷. Gospodarska rast Slovenije pa je še vedno presegala rast BDP v EU (1,3 %).

⁴ Povprečje letne realne rasti BDP za obdobje 1996–2019.

⁵ SURS je 28. februarja 2020 objavil nove podatke za BDP v letu 2018, ki po strukturi rasti BDP pomembno odstopajo od podatkov, objavljenih pred jesensko napovedjo 2019. Rast izvoza in v še večji meri rast uvoza sta bili skladno z jesensko revizijo plačilnobilančnih podatkov popravljeni navzdol (glej naslednjo opombo). Od kategorij domače potrošnje je bila za leto 2018 najbolj (za 0,6 o. t.) znižana ocena realne rasti zasebne potrošnje (s 3,4 % na 2,8 %). Pozitivni popravek pri prispevku salda menjave s tujino k rasti BDP (povečanje za 0,4 o. t.) je bil izravnava s popravkom navzdol pri komponentah domače potrošnje, tako da se podatek za rast BDP ni spremenil.

⁶ Evropska komisija je, na primer, v vmesni napovedi julija 2019 predvidela 1,6-odstotno rast svetovnega uvoza brez EU, v zimski napovedi 2020 jo ocenjuje le še na 0,4 %.

⁷ Nižja rast izvoza leta 2019 od jesenske napovedi je poleg nižje rasti tujega povpraševanja tudi posledica revizije plačilnobilančnih podatkov o izvozu (in uvozu). Z revizijo teh podatkov po jesenski napovedi, je bil iz zunanjetrgovinskih tokov izključen del ponovnega izvoza (angl. re-export), pri katerem ob prehodu meje ni prišlo do spremembe lastništva. Ker se je ta del izvoza leta 2019 močno povečal, je po njegovi izločitvi rast izvoza precej nižja kot pred revizijo (glej Ekonomsko pogledalo št. 8/2019, str. 9).

Slika 3: Medletna rast BDP in izbranih komponent**Slika 4: Zaupanje podjetij in potrošnikov v gospodarstvo**

Gospodarska rast se bo letos nadaljevala in bo 1,5-odstotna, kar pa ključno temelji na predpostavljeni zaježitvi širitve koronavirusa v drugi polovici leta. Napoved je pripravljena v času širitve koronavirusa v sosednjih državah, predvsem v Italiji, in potrditve prvih okužb v Sloveniji. Potek nadaljnje širitve virusa in ekonomske vplive je zelo težko oceniti, saj se razmere spreminjajo iz dneva v dan. Podobno kot mednarodne in druge institucije⁸ zato pri osnovnem scenariju napovedi izhajamo iz predpostavke, da bo širitev koronavirusa na Kitajskem in tudi v Evropi dosegla vrh v prvi polovici letošnjega leta, v drugi polovici leta pa se bodo razmere stabilizirale (tveganja, povezana s to predpostavko, opisujemo v pogl. 3). Ob tej predpostavki se bo gospodarska rast v letu 2020 nadaljevala (1,5 %), vendar bo nižja kot lani (2,4 %) in kot smo za letos predvideli v jesenski napovedi (3,0 %). Nadaljnja upočasnitev rasti bo v večji meri posledica nadaljnega ohlajanja gospodarske rasti v trgovinskih partnericah⁹ in podaljšanja obdobja precejšnje negotovosti v globalnem okolju. K temu bo pomembno prispeval izbruh koronavirusa, ki ga bodo najbolj občutile dejavnosti, tesno vpete v globalne verige vrednosti in mednarodno menjavo (širša avtomobilska industrija, turizem ter promet in logistika). Rasti izvoza in uvoza se bosta tako letos skoraj prepolovili, poslovne in posledično skupne investicije¹⁰ pa bodo malo nižje kot lani. Gospodinjstva bodo še naprej povečevala svojo potrošnjo, vendar zaradi nižje rasti zaposlenosti in večje negotovosti počasneje kot v preteklih letih. Vse to se bo poleg nadaljnje upočasnitve rasti v predelovalnih dejavnostih odrazilo tudi v nižji rasti dodane vrednosti v storitvenih dejavnostih. V primeru nadaljnje širitve koronavirusa obstaja znatna verjetnost nižje rasti BDP od napovedane, k čemur bi lahko prispevala tudi uresničitev drugih negativnih tveganj (glej pogl. 3).

Gospodarska rast bo v primeru postopne zaježitve širitve virusa tekom letošnjega leta v obdobju 2021–2020 nekoliko višja (2,2 %) kot letos. V primeru predpostavljene zaježitve širitve koronavirusa po svetu in doma ter (s tem) zmanjšanja negotovosti, bo rast BDP s prihodnjih letom malo višja. Zaradi višje rasti tujega povpraševanja pri rasti izvoza in uvoza pričakujemo rahel odboj, investicije pa se bodo po letošnjem rahlem upadu v prihodnjih dveh letih spet povečale. K temu bo poleg rasti povpraševanja in zmanjšanja negotovosti prispevalo tudi nadaljevanje zelo ugodnih pogojev financiranja. K rasti bosta še naprej prispevali zasebna in državna potrošnja. Potrošnja gospodinjstev se bo sicer povečevala vse počasneje, saj se bo rast zgodovinsko visoke zaposlenosti in s tem razpoložljivega dohodka gospodinjstev upočasnila (glej pogl. 2. 2.). Prispevek menjave s tujino k rasti BDP se bo postopno znižal in bo ob koncu obdobja napovedi nevtralen.

⁸ Glej na primer napoved OECD, objavljeno 2. marca 2020, in napoved nizozemskega CPB, objavljeno 3. marca 2020.

⁹ Delno zaradi šibkejšje mednarodne trgovine in globalne rasti, delno pa tudi zaradi strukturnih izzivov v evropski (avtomobilski) industriji.

¹⁰ V letu 2020 pričakujemo nižje investicije v opremo in stroje ter nižje investicije v nestanovanjske stavbe in objekte kot lani. Rast stanovanjskih investicij se bo nadaljevala.

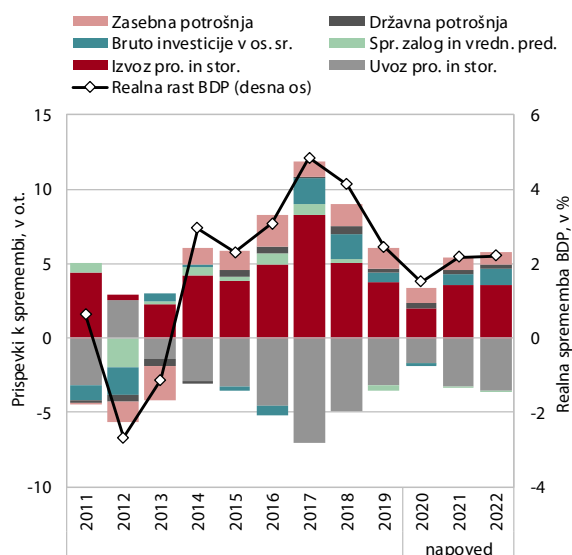
Tabela 3: Napoved gospodarske rasti

Realne stopnje rasti, v %	2019	2020*		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
Bruto domači proizvod	2,4	3,0	1,5	2,7	2,2	2,2
Izvoz	4,4	5,0	2,4	4,8	4,2	4,1
Uvoz	4,2	5,8	2,3	5,5	4,3	4,6
Saldo menjave s tujino (prispevek k rasti v o.t.)	0,5	-0,2	0,3	-0,2	0,3	0,0
Zasebna potrošnja	2,7	2,7	2,0	2,2	1,7	1,7
Državna potrošnja	1,6	1,7	1,6	1,4	1,3	1,2
Bruto investicije v osnovna sredstva	3,2	6,8	-1,0	7,0	4,0	6,0
Sprememba zalog in vrednostni predmeti (prispevek k rasti v o.t.)	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

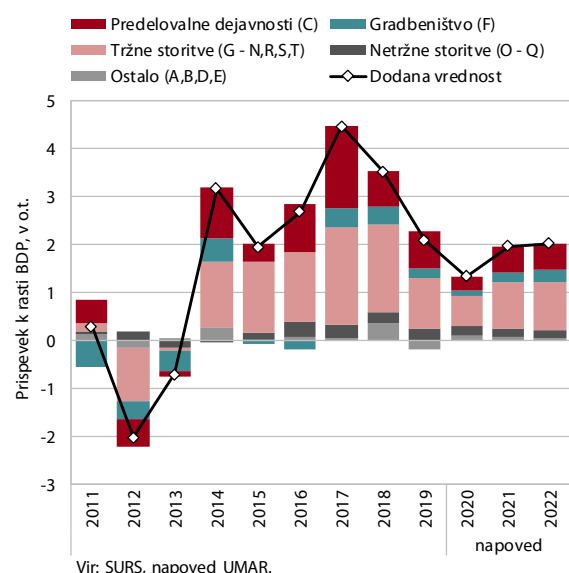
Vir: SURS, 2020–2022 napoved UMAR.

Opomba: *napoved upošteva medletne razlike v številu delovnih dni, ki so v 2020 velike (povečanje za 6).

Slika 5: Prispevki izdatkovnih kategorij k rasti BDP

Slika 6: Prispevki rasti dodane vrednosti posameznih dejavnosti k rasti BDP

2.2. Zaposlenost in brezposelnost

Rast zaposlenosti¹¹ je lani ostala razmeroma visoka, nadaljevalo se je tudi zmanjševanje brezposelnosti. Ob upočasnitvi rasti gospodarske aktivnosti se je rast zaposlenosti lani postopoma umirjala. Zaposlenost, ki je dosegla najvišjo raven doslej, se je povečala v skoraj¹² vseh dejavnostih zasebnega sektorja, znova najbolj v gradbeništvu (7,9 %) ter prometu in skladiščenju (4,9 %). Delež podjetij, ki se srečujejo s pomanjkanjem ustrezno usposobljenih delavcev, se je v zadnjem obdobju sicer nekoliko zmanjšal, a je bil še vedno relativno visok – zlasti v delovno intenzivnih panogah, kjer je pogosto omejeval obseg aktivnosti. Rast zaposlenosti je v zadnjem obdobju tako izhajala predvsem iz zaposlovanja tujih državljanov¹³, deloma pa tudi

¹¹ Zaposlenost po statistiki nacionalnih računov.

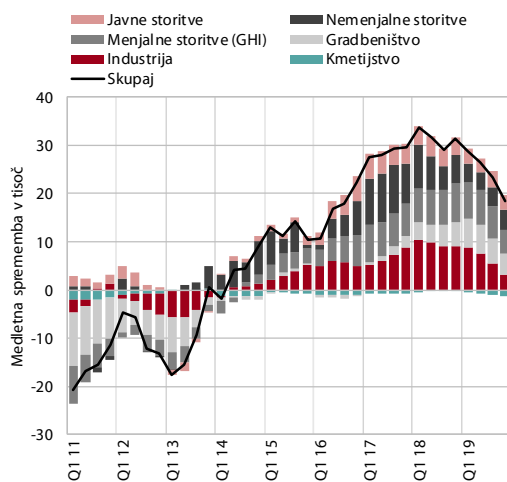
¹² Dejavnosti, kjer je bila zaposlenost medletno nižja, sta kmetijstvo ter finančna in zavarovalniška dejavnost. V slednji se zaposlenost znižuje že od leta 2010.

¹³ Rast števila delovno aktivnih tujih državljanov je bila v 2019 19,5-odstotna, rast delovno aktivnih domačih državljanov pa 0,9-odstotna. Delež tujih državljanov v skupnem številu delovno aktivnih je znašal 11,2 %, glede na leto prej pa se je povečal za 1,6 o. t. Tuji državljanji so

iz večje vključenosti na trg dela tistih oseb, ki do sedaj niso aktivno iskale zaposlitve.¹⁴ Ob nizki stopnji brezposelnosti – anketna v višini 4,5 % je bila leta 2019 zelo blizu predkriznega dna – se je lani umirilo tudi zmanjševanje števila brezposelnih. To se je v prvih dveh mesecih letos nadaljevalo. Konec februarja je bilo v evidenci brezposelnih 77.484 oseb oz. za 4,1 % manj kot v enakem obdobju lani.

Rast zaposlenosti se bo v obdobju 2020–2022 umirjala. Skromnejši obeti se na kratki rok kažejo tudi v nekoliko nižji vrednosti kazalnika pričakovanega zaposlovanja. Pri tem osnovni scenarij napovedi predpostavlja, da se bodo razmere v Evropi in doma v drugi polovici letošnjega leta stabilizirale, zaradi česar naj bi se zaposlenost ohranila na visoki ravni. Ocenjujemo, da bo povpraševanje po delu srednjeročno še naprej delovalo kot dejavnik privabljanja tujih delavcev, še naprej pa se bo povečevala tudi stopnja aktivnosti na trgu dela, predvsem med mlajšim in starejšim prebivalstvom. Oboje bo ob umirjanju rasti gospodarske aktivnosti nekoliko blažilo nadaljnje upadanje števila domačega prebivalstva v starosti 20 do 64 let. Število brezposelnih se bo letos in v prihodnjih dveh letih še naprej zmanjševalo. Upadanje bo sicer vse počasnejše, kar bo poleg nizkega števila brezposelnih tudi odraz njihove manj ugodne strukture, saj med brezposelnimi v visokem deležu ostajajo osebe, ki so iz različnih razlogov težje zaposljive. Razmere na trgu dela bodo predstavljale vedno večjo omejitev za rast dodane vrednosti.

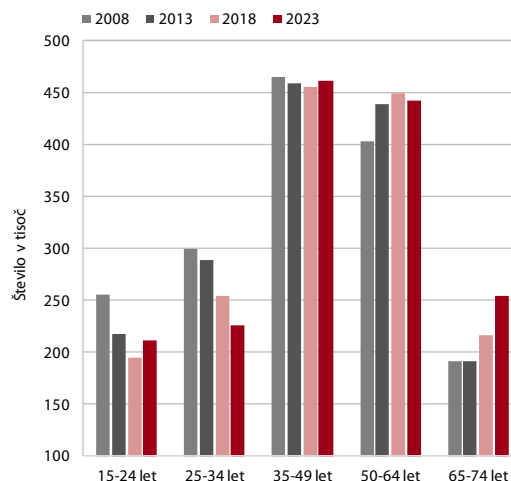
Slika 7: Sprememba zaposlenosti s prispevki dejavnosti

Vir: SURS; preračuni UMAR.

Opomba: zaposlenost po nacionalnih računih.

Slika 8: Prebivalstvo (15–74 let) po starostnih skupinah

Vir: Eurostat, SURS, preračuni UMAR.

k rasti skupnega števila delovno aktivnih medletno prispevali okoli 70 %. Povišana rast števila delovno aktivnih tujih državljanov je prisotna od 2014 kot posledica močne rasti aktivnosti v dejavnostih, ki tudi sicer izstopajo po deležu delovno aktivnih tujcev (gradbeništvo, druge raznovrstne poslovne dejavnosti, promet in skladiščenje, gostinstvo in predelovalne dejavnosti). Povpraševanje po (tuji) delovni sili sovпада z visokim neto migracijskim tokom (priseljavanje večje od odseljevanja), ki je v prvih treh četrletjih lani znašal 14.081 oseb.

¹⁴ Stopnja aktivnosti, ki predstavlja delež oseb, ki so bodisi delovno aktivni bodisi aktivno iščejo zaposlitve, v prebivalstvu, se je v prvih treh četrletjih lani v starostni skupini 20–64 let povišala za 0,7 o. t. in znašala 80,1 %, kar je največ do sedaj. K temu so sicer prispevale tudi spremembe v strukturi prebivalstva, kot na primer prehajanje mladih, delovno aktivnih, starostnih skupin, v višje starostne skupine (glej tudi poglavje Soočanje s pomanjkanjem delovne sile v UMAR publikaciji Ekonomski izzivi 2019).

Tabela 4: Napoved zaposlenosti in brezposelnosti

v %	2019	2020		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
Zaposlenost po SNA, rast	2,4	1,4	1,1	0,8	0,7	0,5
Število registriranih brezposelnih, povprečje v letu	74,2	70,8	72,0	67,6	69,8	67,4
Stopnja registrirane brezposelnosti	7,7	7,2	7,4	6,9	7,1	6,8
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili	4,5	4,0	4,2	3,8	4,0	3,8

Vir: SURS, 2020–2022 napoved UMAR.

2.3. Plače

Rast plač se je lani okrepila predvsem zaradi višje rasti v javnem sektorju. K višji skupni rasti povprečne bruto plače je prispevala pospešitev rasti plač v sektorju država, ki je bila posledica s sindikati dogovorjenih plačnih dvigov konec leta 2018 in rednih napredovanj, deloma pa tudi dviga minimalne plače v začetku leta 2019. V zasebnem sektorju se je ob pomanjkanju ustrezne delovne sile in pozitivnih poslovnih rezultatih podjetij nadaljevala podobna rast plač kot v predhodnem letu. Rast plač v zasebnem sektorju se je v zadnjih letih sicer gibala precej skladno s temeljnimi makroekonomskimi dejavniki (inflacija, brezposelnost in produktivnost dela).

Rast plač bo v obdobju 2020–2022 nekoliko nižja kot lani; poleg rasti gospodarske aktivnosti in omejene ponudbe dela jo bodo podpirali tudi sprejeti dogovori s sindikati javnega sektorja¹⁵ in zakonodajne spremembe. V zasebnem sektorju bo letos rast povprečne bruto plače podobna kot lani. V začetku leta bosta nanjo vidneje vplivala zlasti dvig minimalne plače in izločitev preostalih dodatkov iz nje.¹⁶ V prihodnjih dveh letih bo rast ostala zmerna,¹⁷ kar bo kljub nadaljnjemu postopnemu upadanju brezposelnosti in še vedno razmeroma velikemu pomanjkanju delovne sile posledica razmeroma nizke rasti gospodarske aktivnosti in skromne rasti produktivnosti. V javnem sektorju bo rast zlasti letos izhajala iz sprejetih dogovorov, v manjši meri pa tudi zaporednih dvigov minimalne plače. Skupno rast povprečne plače bo sicer nekoliko omejevalo zaposlovanje tujih delavcev, ki je najpogostejše v dejavnostih z nižjo plačo od povprečne, kar slednjo znižuje. Rast plač predvidoma ne bo več zaostajala za rastjo produktivnosti.

Tabela 5: Napoved rasti povprečne bruto plače na zaposlenega

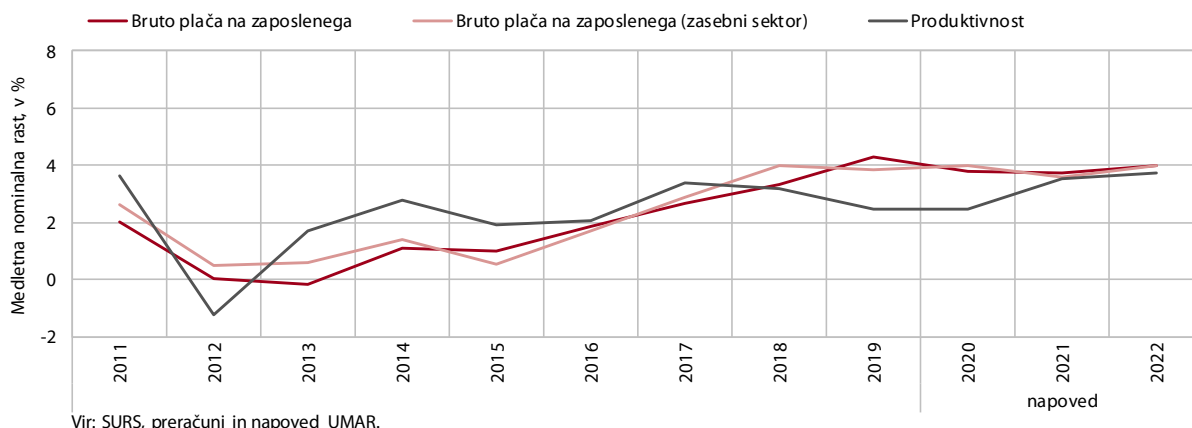
Stopnje rasti, v %	2019	2020		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
Bruto plača na zaposlenega - nominalno	4,3	5,1	3,8	4,9	3,7	4,0
- zasebni sektor	3,9	5,2	4,0	4,8	3,6	4,0
- javni sektor	5,4	5,0	3,6	4,9	4,0	4,0
Bruto plača na zaposlenega - realno	2,7	3,1	2,1	2,5	1,5	1,9
- zasebni sektor	2,2	3,2	2,3	2,5	1,3	1,9
- javni sektor	3,7	3,0	1,9	2,6	1,7	1,9

Vir: SURS, 2020–2022 napoved UMAR.

¹⁵ Dogovorjene spremembe se med drugim nanašajo na uvrstitev delovnih mest v višje plačne razrede, izplačevanja delovne uspešnosti (redno in zaradi povečanega obsega dela) in trajni zamik izplačil napredovanj na december vsakega leta.

¹⁶ Zakon o spremembah Zakona o minimalni plači, sprejet decembra 2018, je določil višino minimalne plače za prihodnje obdobje. Ta se je s 1. 1. 2019 povišala na 886,63 evra, s 1. 1. 2020 pa na 940,58 evra, pri čemer so se iz minimalne plače izločili vsi preostali dodatki (ZMinP-Po naših ocenah bi lahko povišanje minimalne plače in izločitev preostalih dodatkov iz nje k rasti povprečne bruto plače v letu 2020 prispevala okoli 1 o. t.

¹⁷ Zakon o spremembah Zakona o minimalni plači, sprejet decembra 2018, prav tako predvideva, da se z letom 2021 uveljavi določba, ki veže višino minimalne plače na minimalne življenjske stroške, ki jih mora preseirati za najmanj 20 % oz. največ 40 % (v letu 2016 so bili minimalni življenjski stroški ocenjeni na 613 evrov).

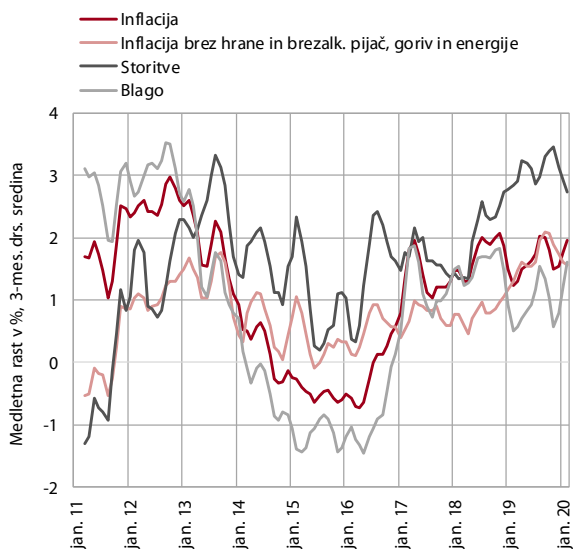
Slika 9: Povprečna bruto plača na zaposlenega in produktivnost

Vir: SURS, preračuni in napoved UMAR.

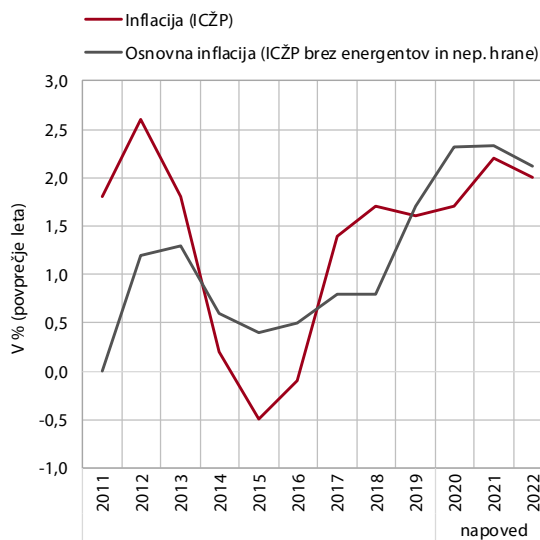
2.4. Inflacija

Inflacija bo letos (1,7 %) podobna kot v zadnjih dveh letih, v obdobju 2021–2022 pa nekoliko višja.

Medletna rast cen življenjskih potrebščin je bila v povprečju lanskega leta 1,6-odstotna, kar je podobno kot leto prej; k njej so skoraj dve tretjini prispevale cene storitev, nekaj pa tudi višje cene hrane in energije. V prvih dveh mesecih letos se je pod vplivom višje rasti cen (nepredelane) hrane inflacija zvišala na okrog 2 %. V celotnem letošnjem letu pričakujemo nadaljnjo medletno rast cen storitev in hrane ter postopno krepitev še vedno nizke rasti cen neenergetskega blaga. Cene energentov bodo skladno s tehnično predpostavko (glej pogl. 1) nekoliko nižje kot lani, zato se nadaljnja krepitev osnovne inflacije letos še ne bo odrazila v opazno višji skupni inflaciji (1,7 %). Ta se bo zmerno povečala v prihodnjem letu (na 2,2 %), ko več ne pričakujemo negativnega prispevka cen energentov. K rasti cen bodo poleg nadaljnega povečevanja potrošnje prispevali tudi stroškovni pritiski, med drugim povezani z nadaljnjo rastjo stroškov dela na enoto proizvoda. V napovedi smo upoštevali, da se bo rast cen storitev in hrane postopoma umirila, skromna rast cen neenergetskega industrijskega blaga pa nekoliko okrepila.

Slika 10: Medletne rasti cen življenjskih potrebščin

Vir: SURS.

Slika 11: Inflacija in osnovna inflacija

Vir: SURS, napoved UMAR.

Tabela 6: Napoved inflacije

v %	2019	2020		2021		2022
		september 2019	marec 2020	september 2019	marec 2020	marec 2020
Inflacija – dec./dec.	1,9	2,2	2,0	2,3	2,2	2,0
Inflacija – povprečje leta	1,6	2,0	1,7	2,3	2,2	2,0

Vir: SURS, 2020–2022 napoved UMAR.

3. Tveganja glede uresničitve napovedi

Pomladanska napoved je pripravljena v času širitve koronavirusa na sosednje države in tudi v Slovenijo, katere prihodnji potek in ekonomske posledice je zaenkrat zelo težko predvideti. Po razširitvi virusa, ki je izbruhnil na Kitajskem, v sosednje države (zlasti v Italijo) in potrditvi prvih primerov okužbe v Sloveniji se razmere spreminjajo iz dneva v dan. Ocena ekonomskih posledic širjenja koronavirusa je zato izjemno otežena oziroma praktično nemogoča.¹⁸ V osrednjem scenariju napovedi zato izhajamo iz predpostavke, da bo širitev koronavirusa na Kitajskem in tudi v Evropi, vključno s Slovenijo, dosegla vrh v prvi polovici letošnjega leta, v drugi polovici leta pa se bodo razmere stabilizirale. OECD, ki je v začetku marca objavil vmesno napoved gospodarskih gibanj, v osnovnem scenariju na primer predpostavlja zaježitev koronavirusa v prvem četrletju 2020, vplivi pa naj bi bili prisotni tudi v drugem četrletju zlasti na nefinančnih trgih, trgih surovin in v obliki večje negotovosti. Zaradi hitrega spreminjanja razmer je OECD je pripravil tudi alternativni scenarij napovedi. Po tem scenariju bi bila svetovna gospodarska rast v letu 2020 nižja za 1,5 o. t. kot v osrednjem scenariju napovedi.

Ob dlje trajajoči epidemiji koronavirusa v Sloveniji in drugih državah ter morebiti še uresničitvi katerega od ostalih tveganj, bo gospodarska rast letos in tudi v prihodnjem letu nižja od napovedi. Poleg dlje trajajoče epidemije koronavirusa in njene morebitne nadaljnje širitve ter odsotnosti stabilizacije razmer v drugi polovici letošnjega leta, bi lahko napovedano gospodarsko rast ogrozili tudi drugi dejavniki. Med njimi so morebitni novi protekcionistični ukrepi ZDA, ki bi lahko bili usmerjeni v zvišanje carin na uvoz avtomobilov in avtomobilskih delov v ZDA, ali pa ponovno zviševanje ovir v trgovini in tehnološkem sodelovanju s Kitajsko. Napetosti med ZDA in Kitajsko so se v zadnjih mesecih sicer umirile, velesili pa sta podpisali prvi del trgovinskega sporazuma. Slednji pa za evropska gospodarstva prinaša novo tveganje v obliki morebitnega zmanjšanja izvoza na Kitajsko; skladno s sporazumom naj bi namreč Kitajska močno povečala uvoz iz ZDA, kar bi lahko vodilo do zmanjšanja uvoza iz njenih drugih trgovinskih partneric. Po tem, ko je Združeno kraljestvo januarja letos izstopilo iz EU, ostajajo pogoji gospodarskega sodelovanja med partnericama do konca letošnjega leta nespremenjeni. Če do poteka prehodnega obdobja (t. j. do leta 2021) ne bo dosežen dogovor o prihodnjem gospodarskem sodelovanju, je možno opaznejše povečanje ovir v njenem sodelovanju, kar bi lahko predvsem posredno negativno vplivalo tudi na gospodarsko rast v Sloveniji. Med tveganji za nižjo rast so tudi podnebne spremembe in z njimi povezani ukrepi; v povezavi s preходом na bolj trajnosten gospodarski razvoj lahko ti na kratki rok precej spremenijo razmere v določenih dejavnostih (npr. avtomobilski industriji).

Nekaj, a precej manj, je možnosti, da bo gospodarska rast v prihodnjih letih višja od napovedi. Do tega bi lahko prišlo v primeru hitre zaježitve koronavirusa ter hkratne odsotnosti povečevanja zunanjetrgovinskih ovir in drugih negativnih šokov. To bi prispevalo k zmanjšanju negotovosti, kar bi v mednarodnem okolju in Sloveniji izboljšalo gospodarsko klimo ter spodbudilo investicije ter rast proizvodnje in končne potrošnje.

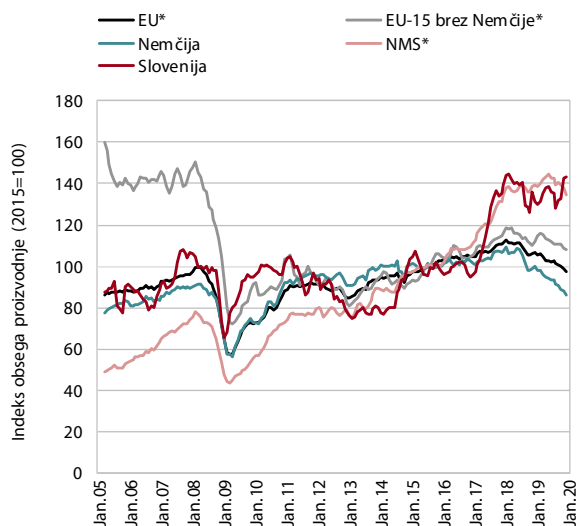
Razmere v gospodarstvu pri nas in v svetu spremljamo in po potrebi bomo pripravili posodobljeno napoved.

¹⁸ Poleg negotovosti in nepredvidljivosti glede (obsega) širjenja, časa trajanja epidemije, odzivov gospodarstva, odzivov ekonomskih politik, obnašanja prebivalstva ter vplivov na delovanje zdravstvenega sistema in šolstva so za oceno potrebni tudi podatki o odvisnosti posameznih slovenskih podjetij od globalnih dobavnih verig. Tam je zaradi pojava koronavirusa prišlo do prekinitev in vprašanje je, v kolikšni meri je to začasnega značaja in ali jih je možno ter hitro nadomestiti z drugimi vmesnimi proizvodi. Vse to vpliva ne le na proizvodnjo, temveč tudi na investicijske odločitve podjetij. Z omenjenimi podatki ne razpolagamo, verjetno se tudi dnevno spreminjajo.

4. Analiza: Gibanja v avtomobilski industriji in vplivi na slovensko gospodarstvo

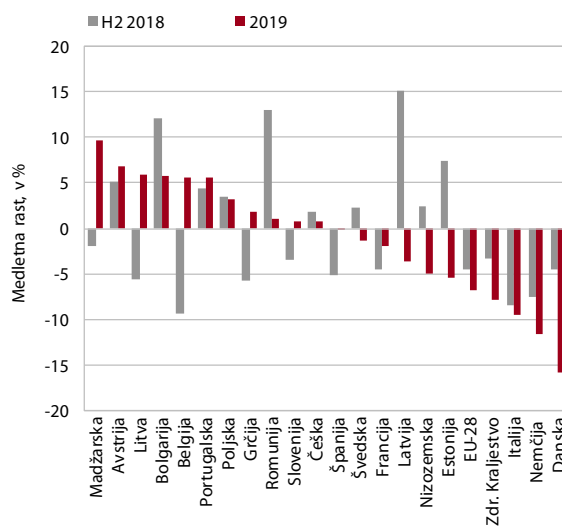
Obseg proizvodnje v avtomobilski industriji EU se od sredine leta 2018 zmanjšuje, k čemur je največ prispeval upad v Nemčiji, proizvodnja pa je opazno upadla tudi v več drugih starih članicah. Obseg proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic (po SKD in NACE Rev. 2 kategorija C29¹⁹ – avtomobilska industrija v ožjem smislu) se je v EU (EU-28) od sredine 2018 do konca leta 2019 kumulativno zmanjšal približno za osmino.²⁰ K temu je bistveno prispevalo zmanjšanje proizvodnje v Nemčiji (za okoli petino), ki ustvari okoli polovico dodane vrednosti te panoge v EU, nekaj pa tudi upad v Italiji, Združenem kraljestvu, Franciji in še nekaterih (predvsem starih) članicah. V mnogih novih članicah je proizvodnja panoge po večletni hitri rasti od sredine leta 2018 stagnirala ali pa rasla precej počasneje, v zadnjih mesecih 2019 pa se je pričela nekoliko zmanjševati. V Sloveniji se je proizvodnja panoge C29 po skoku leta 2017 (povezanim z zagonom proizvodnje novega modela avtomobila v pomembnem izvoznem podjetju) v drugi polovici leta 2018 nekoliko zmanjšala, v zadnjih mesecih leta 2019 pa je okrevala na raven pred tem upadom.

Slika 12: Gibanje obsega proizvodnje panoge C29 v državah EU

Vir: Eurostat, SURS, preračuni sezonske prilagoditve za Slovenijo UMAR.
Opomba: *brez Luksemburga, Finske, Hrvaške, Malte in Slovaške.

Slika 13: Medletna rast obsega proizvodnje panoge C29 v državah EU

Vir: Eurostat, preračuni UMAR.
Opomba: delovnim dnevem prilagojeni podatki, za SLO originalni.

Recesija v avtomobilski industriji EU se je začela predvsem zaradi zastojev v proizvodnji ob prilaganju novim standardom merjenja izpušnih plinov, k njenemu nadaljevanju pa je poleg omejitev na strani ponudbe pomembno vplivalo umirjanje povpraševanja po motornih vozilih. Zmanjšanje obsega proizvodnje panoge C29 v EU v tretjem četrtletju 2018 je bilo v veliki meri povezano z ozkimi grli na strani ponudbe, povezanimi z vpeljavo novih standardov merjenja izpušnih plinov (WLTP²¹); te so bile najbolj izrazite pri nemških proizvajalcih. Učinek tega ukrepa je bil v večji meri začasen, nadaljevanje upadanja proizvodnje v letu 2019 pa je bilo v pomembni meri posledica umirjanja povpraševanja po avtomobilih, proizvodnja pa so

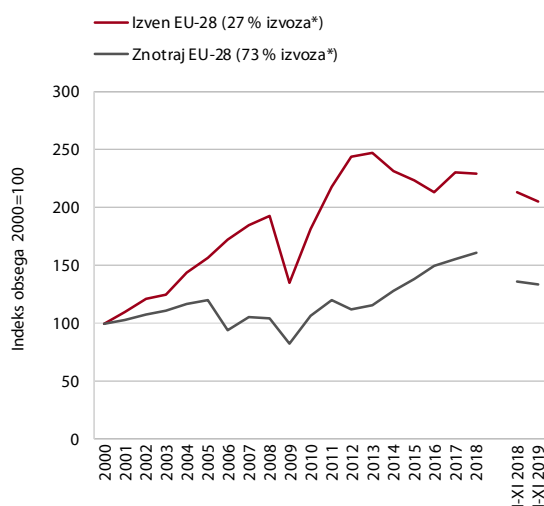
¹⁹ Kategorija C29 vključuje: (i) proizvodnjo motornih vozil, (ii) proizvodnjo karoserij za vozila, proizvodnjo polprikolic in prikolic, (iii) proizvodnjo električne in elektronske opreme za motorna vozila in (iv) proizvodnjo drugih delov in opreme za motorna vozila.

²⁰ Obseg zmanjšanja proizvodnje je ocenjen na osnovi sezonsko prilagojenih četrtletnih podatkov Eurostata.

²¹ WLTP (Worldwide Harmonised Light Vehicle Test Procedure), ki meri porabo goriva izpuste CO₂, CO, HC, NO_x in delcev, je po prehodnem obdobju enega leta v EU stopil v veljavo 1. septembra 2018. Po tem datumu morajo biti vsi nova osebna vozila testirana po WLTP (do 1. januarja 2019 so izjeme določene zaloge že narejenih vozil). Uvedbo WLTP je med drugim spodbudila afera »dieselgate«, ki se je v ZDA uradno začela septembra 2015. V EU, kjer so posamezne članice prav tako sprožile preiskave merjenja izpustov in porabe goriva, se je rast prodaje v letu 2016 nekoliko zmanjšala.

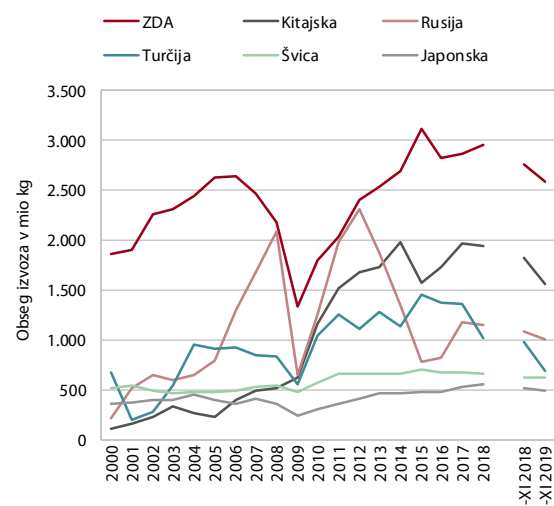
še vedno omejevali tudi različni dejavniki na strani ponudbe²². Svetovna prodaja oz. število prvih registracij lahkih cestnih vozil se je po večletni rasti v letih 2018 in 2019 zmanjšala, kar se je odrazilo tudi v zmanjševanju obsega izvoza cestnih vozil iz EU. V države izven EU se je izvoz malenkost zmanjšal že leta 2018 (-0,5 % medletno), upad pa se je v prvih enajstih mesecih leta 2019 poglobil (-3,9 % medletno). V večji meri je bil posledica zmanjšanja obsega izvoza v Turčijo in na Kitajsko²³, v manjši meri pa tudi v ZDA. V prvih enajstih mesecih leta 2019 je bil medletno nekoliko nižji tudi obseg izvoza iz držav EU v druge države EU (-1,9 %); ker predstavlja skoraj tri četrtine skupnega izvoza cestnih vozil iz držav EU, je k njegovemu upadu prispeval podobno kot upad izvoza držav EU v države izven EU. Umirjanje povpraševanja po avtomobilih, proizvedenih v EU, povezujemo s: (i) cikličnim gibanjem oz. nižjo globalno gospodarsko rastjo, ki se je upočasnila tudi pod vplivom povečevanja ovir v mednarodni trgovini in (ii) strukturnimi spremembami v panogi, kot so prizadevanja v državah EU za zmanjševanje ogljičnega odtisa prometa (kar vpliva na upad prodaje dizelskih avtomobilov²⁴, kjer imajo evropski proizvajalci pomemben delež, rast povpraševanja po električnih avtomobilih²⁵ in uporabo drugih oblik mobilnosti²⁶), spremembe preferenc potrošnikov (v prid avtomobilom tipa SUV²⁷), nekoliko pa tudi razvoj delitvene ekonomije (souporaba vozil in skupni prevozi).

Slika 14: Obseg izvoza cestnih vozil iz EU

Vir: Eurostat, preračuni UMAR.
Opomba: delež v celotnem izvozu EU-28 v 2018.

Slika 15: Obseg izvoza cestnih vozil iz EU na največje trge izven EU

Vir: Eurostat, preračuni UMAR.

Kljub pričakovanemu delnemu okrevanju rasti svetovne prodaje avtomobilov na srednji rok, je evropska avtomobilska industrija pred precejšnjimi izzivi. Povrnitev rasti povpraševanja na trgu lahkih vozil (vključno z osebnimi) v letu 2020 še ni pričakovana²⁸, v prihodnjih letih pa se bo po napovedih LMC Automotive delno povrnila zaradi večjega povpraševanja v manj razvitih državah. Med večjimi izzivi za evropske proizvajalce so poleg zaostrovanja okoljskih standardov tudi nadaljnja digitalizacija avtomobilske

²² Proizvodnja motornih vozil omejuje stroškovno in drugo breme prilaganja tehnološkim spremembam in (pričakovanemu) zaostrovanju okoljskih standardov (kamor sodi tudi zapiranje mestnih jeder za dizelske avtomobile), najbrž pa tudi posledice afere »dieselgate«, katere končni stroški za proizvajalce avtomobilov (kršitelje) še niso znani (tožbeni postopki v zvezi z zahtevanimi odškodninami kupcem so še v teku).

²³ K upadu povpraševanja Kitajske, katere nižja gospodarska rast je delno posledica trgovinske vojne z ZDA in s tem povezanih negotovosti, so prispevala tudi omejevanje rasti posojil in sredi leta 2019 umik davčnih spodbud za nakup električnih avtomobilov.

²⁴ Po podatkih ACEA se je delež dizelskih avtomobilov med novimi osebnimi avtomobili v EU med letoma 2014 in 2019 zmanjšal s 54 % na 30,5 %. V letu 2019 se je prodaja novih dizelskih avtomobilov v EU zmanjšala za skoraj 14 %.

²⁵ V letu 2019 so električna vozila še vedno predstavljala le 3,0 % vseh prodanih novih osebnih vozil v EU (hibridna pa 5,9 %), vendar se je njihovo število glede na leto prej povečalo za 53,5 % (število hibridnih vozil pa nekoliko manj).

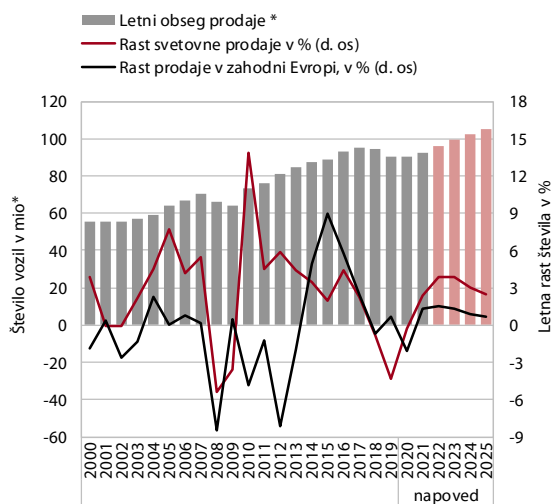
²⁶ Javni prevozi, v mestih pa tudi kolesa in (električni) skiroji.

²⁷ Nemški proizvajalci avtomobilov so tradicionalno bolj uveljavljeni pri sedanih in tudi karavanah.

²⁸ LMC Automotive za lahka vozila do 6 ton pričakuje v grobem stagnacijo (-0,3 %); ACEA (European Automobile Manufacturers Association), ki združuje evropske proizvajalce motornih vozil, v letu 2020 pričakuje 2-odstotni padec prvih registracij novih osebnih vozil v EU, prav tako ne pričakuje rasti na trgih ZDA in Kitajske.

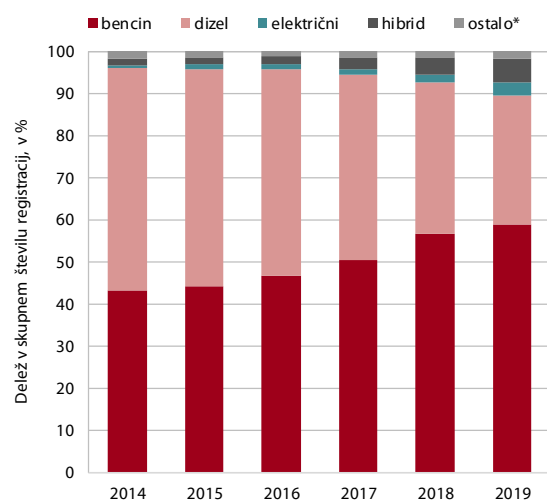
industrije in nove oblike mobilnosti (souporaba vozil in skupni prevozi, razvoj avtonomnih vozil), ki lahko na daljši rok skupaj pripeljejo do zmanjševanja števila delovnih mest v tej panogi v EU. V obdobju napovedi pa je/bo avtomobilska industrija izpostavljena tudi precejšnjim negotovostim in tveganjem, kot so: (i) vpliv koronavirusa na delovanje dobavnih verig, (ii) preusmeritve dela uvoza Kitajske iz EU na uvoz iz ZDA, ki naj bi se skladno z zadnjim dogovorom med državama v letih 2020 in 2021 močno povečal, (iii) morebitno zvišanje carin na uvoz avtomobilov in avtomobilskih delov v ZDA ter (iv) nadaljnje zaostrovanje okoljskih standardov in morebitne s tem povezane davčne spremembe.

Slika 16: Gibanje svetovnega obsega prodaje lahkih vozil

Vir: LCM Automotive. Opomba: *večinoma gre za prve registracije lahkih vozil (s težo do 6 ton).

Slika 17: Struktura prvih registracij novih osebnih vozil v EU

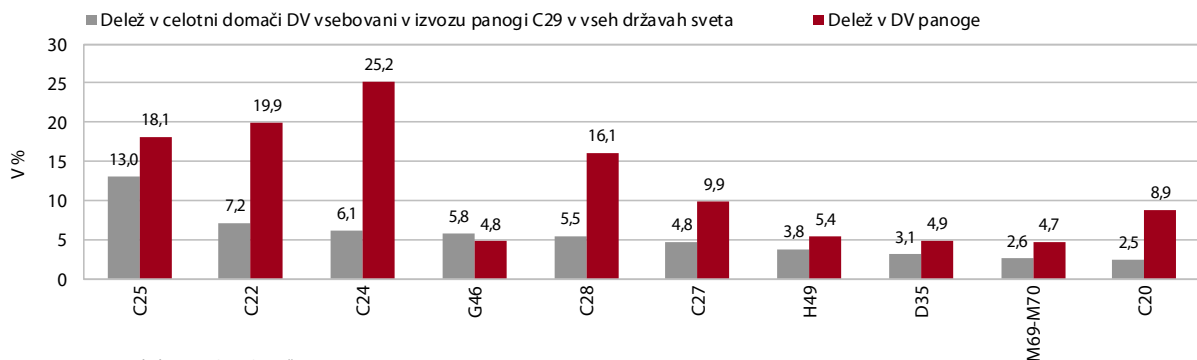
Vir: ACEA, preračuni UMAR. Opomba: * plin, celice, LPG + E85.

V Sloveniji podjetja, ki neposredno ali posredno kot dobavitelji sodelujejo v proizvodnji motornih vozil, pomembno prispevajo k izvozu, zaposlenosti in dodani vrednosti. Panoga C29 v Sloveniji prispeva 19 % k vrednosti skupnega izvoza blaga, ustvari 8 % dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti in predstavlja 7 % njene zaposlenosti. V povprečju EU sta zadnja dva deleža še nekoliko višja, kar je odraz velikega pomena te dejavnosti v Nemčiji ter na Češkem, Madžarskem in Slovaškem (okoli 20 % dodane vrednosti vseh predelovalnih dejavnosti in okoli 8 % zaposlenosti). Pomen avtomobilske industrije pa seže precej prek omenjenih števil, saj je panoga velik porabnik jekla, železa, aluminija, plastike, stekla, tekstila, računalniških čipov in gume. Če k dodani vrednosti, ki jo ustvari panoga C29 v Sloveniji in je vključena v slovenski izvoz, prištejemo dodano vrednost (vmesnih) proizvodov, ki jih slovenska podjetja iz drugih panog (kovinske, gumarske, tekstilne, kemične idr.) posredno ali neposredno dobavljajo tujim podjetjem v panogi C29 (poenostavljeno proizvajalcem motornih vozil), se dodana vrednost več kot potroji (tabela 6). Tako izračunana dodana vrednost slovenskega gospodarstva, ki je prek izvoza vezana na svetovno panogo C29 oz. trg motornih vozil, predstavlja okoli 13,6 % domače dodane vrednosti vsebovane v celotnem izvozu Slovenije in malo manj kot 6 % celotnega BDP (za primerjavo: delež vseh predelovalnih dejavnosti v BDP znaša okoli 20%). Izpostavljenost posameznih panog v Sloveniji do svetovne panoge C29 prikazuje slika 18, večji del te izpostavljenosti pa izhaja iz neposrednih ali posrednih dobav slovenskih podjetij panogi C29 v drugih državah EU (vrstica »c« v tabeli 6).

Tabela 7: Ocena dodane vrednosti izvozno usmerjenega dela slovenske avtomobilske industrije v ožjem in širšem smislu, 2014

	Šifra po SKD	Panoga dejavnosti	Kategorija	Vrednost v mio EUR	Delež celotne domače dodane vrednosti v izvozu v %	Delež v BDP, v %
a	C29	Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic	Dodana vrednost panoge v celotnem izvozu Slovenije	576,1	4,3	1,8
b		Celotno gospodarstvo razen panoge C29	Dodana vrednost v izvozu (dobavam) panogi C.29 v vseh državah sveta	1.258,5	9,3	3,9
c		Celotno gospodarstvo razen panoge C29	Dodana vrednost v izvozu (dobavam) panogi C.29 v EU-28	891,1	6,6	2,8
a+b		Avtomobilska industrija (ocena)*	Dodana vrednost	1.834,6	13,5	5,7

Vir: podatki WIOD, izračuni UMAR.

Slika 18: Dodana vrednost slovenskih panog, ki izhaja iz njihovega izvoza svetovni panogi C29, 2014

Vir: podatki WIOD (2014), izračuni UMAR.

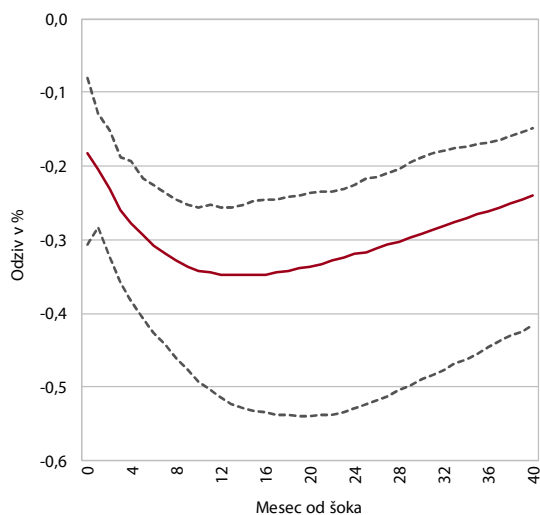
Opomba: C25 - Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav, C22 - Proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, C24 - Proizvodnja kovin, G46 - Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili, C28 - Proizvodnja drugih strojev in naprav, C27 - Proizvodnja električnih naprav, H49 - Kopenski promet; cevovodni transport, D35 - Oskrba z električno energijo, plinom in paro, M69_M70 - Pravne in računovodske dejavnosti; Dejavnost uprav podjetij; podjetniško in poslovno svetovanje, C20 - Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov.

Ocene VAR modela kažejo, da so se v preteklih dveh desetletjih šoki v panogi C29 v evrskem območju opazno prelivali v aktivnost predelovalnega in tudi storitvenega sektorja v Sloveniji. Slovenska predelovalna industrija je tesno vpeta v evropsko avtomobilsko dobavno verigo (zlasti nemško) in tako precej izpostavljena nihanjem v proizvodnji avtomobilov v evrskem območju. Negativni učinki zmanjševanja proizvodnje motornih vozil se prelivajo tudi v druge dele gospodarstva. V kolikšni meri je v preteklosti prihajalo do teh prelivanj v celotni predelovalni in storitveni sektor, smo ocenili s pomočjo modela vektorske avtoregresije (VAR), ki ga v reducirani obliki poenostavljeno zapišemo: $Y_t = B(L)Y_{t-1} + u_t$. Vektor endogenih spremenljivk Y vsebuje: (i) zunanji blok z dvema spremenljivkama, ki sta obseg svetovnega uvoza brez evrskega območja in obseg proizvodnje v panogi C29 v evrskem območju, in (ii) domači blok s tremi spremenljivkami, ki so: obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji, realni prihodek storitvenih dejavnostih v Sloveniji in realni efektivni tečaj za Slovenijo (s HICP kot deflatorjem). Model predpostavlja neodvisnost gibanj v mednarodnem okolju od gibanj v majhnem slovenskem gospodarstvu, torej eksogenost zunanjega bloka²⁹. Spremenljivke, katerih vrednosti so desezonirane, vstopajo v model v obliki logaritmiranih vrednosti, saj so vse uporabljene spremenljivke integrirane prvega reda. Model je ocenjen na mesečnih podatkih za obdobje maj 2000–oktober 2019. Je statistično ustrezen, skladno s Schwarz kriterijem pa vključuje dva časovna odloga ($t = 1, 2$). Rezultati ocenjevanja kažejo, da je v preučevanem obdobju upad (povečanje)

²⁹ Identifikacija parametrov strukturnega modela sloni na Cholesky dekompoziciji variančno-kovariančne matrike ostankov reduciranega modela, ocenjenega z metodo najmanjših kvadratov. Pri določitvi vrstnega reda spremenljivk (najprej spremenljivki zunanjega bloka, nato spremenljivke domačega bloka – po vrsti, kot so navedene v besedilu) smo predpostavili, da se gospodarska gibanja v svetu in v evrskem območju ne odzivajo (takoj) na gibanja spremenljivk v majhnem slovenskem gospodarstvu, povezava v obratni smeri pa obstaja (podobne pristope so ubrali Sosa 2008, IMF ter Cheung in Westermanna 2001). Omejitve, ki jih prinaša točno določen vrstni red spremenljivk v modelu, se nanašajo le na obdobje t , torej na takojšnje vplive. Za šoke, ki izvirajo iz domačega okolja, dodatno smo uvedli ničelne dolgoročne omejitve (t. j. za vse časovne odloge) za njihov vpliv na mednarodne spremenljivke (glej npr. Sosa 2008). S tem smo zmanjšali število ocenjevanih parametrov modela in povečali učinkovitost njihovega ocenjevanja.

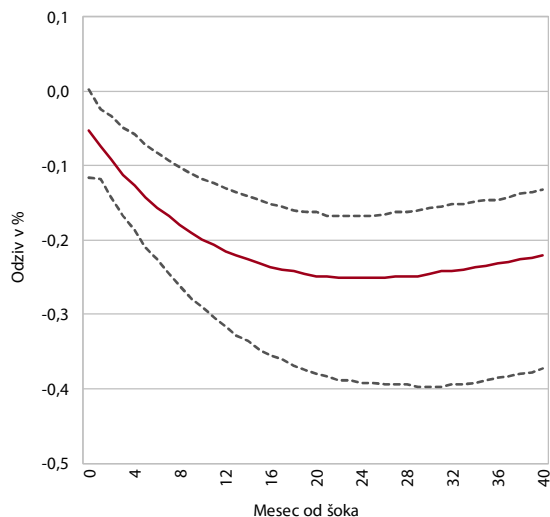
obsega proizvodnje v panogi C29 v evrskem območju za 1 % v povprečju privedel do upada (povečanja) obsega proizvodnje v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji za 0,35 %; ta učinek se je v polni meri razvil v približno letu dni po šoku. Realni prihodek v storitvenih dejavnostih se je pričakovano odzval nekoliko manj intenzivno, z upadom (povečanjem) za 0,25 %; ta se je v polni meri odrazil z malo daljšim časovnim zamikom, in sicer 2 leti po šoku.

Slika 19: Impulzni odzivi obsega proizvodnje v predelovalnih dej. na negativni šok (v višini 1 %) v avtomobilski industriji (C 29) evrskega območja

Vir: Modelske ocene UMAR na osnovi podatkov SURS, Eurostata, ECB in CPB.

Slika 20: Impulzni odzivi realnega prihodka v storitvenih dej. na negativni šok (v višini 1 %) v avtomobilski industriji (C 29) evrskega območja

Vir: Modelske ocene UMAR na osnovi podatkov SURS, Eurostata, ECB in CPB.

Seznam kratic

Kratice uporabljene v besedilu

ACEA – European Automobile Manufacturers Association, **ADS** – Anketa o delovni sili, **BDP** – Bruto domači proizvod, **BS** – Banka Slovenije, **CPB** – Centraal Planbureau, **EC** – European Commission, **ECB** – European Central Bank, **EK** – Evropska komisija, **EIA** – Energy Information Administration, **EU** – Evropska unija, **EUR** – evro, **GFS** – Government Finance Statistics, **HICP** – harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin, **ICŽP** – indeks cen življenjskih potrebščin, **IER** – Inštitut za ekonomska raziskovanja, **IMF** – International Monetary Fund, **LPG** – Liquefied Petroleum Gas (utekočinjen naftni plin), **MF** – Ministrstvo za finance, **NACE** – statistična klasifikacija ekonomskih dejavnosti v Evropski skupnosti, **OECD** – Organization for Economic Co-operation and Development, **SKD** – standardna klasifikacija dejavnosti, **SURS** – Statistični urad RS, **SUV** – sport utility vehicle (športno terensko vozilo), **TR** – tekoči račun, **USD** – ameriški dolar, **UMAR** – Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, **VAR** – vektorska avtoregresija, **WLTP** – Worldwide Harmonised Light Vehicle Test Procedure (na svetovni ravni harmoniziran testni postopek za lahka vozila), **ZDA** – Združene države Amerike, **ZK** – Združeno kraljestvo, **ZRSZ** – Zavod RS za zaposlovanje.